

De skapar **nya** **möjligheter** för **gamla grödor**

– Vad är unikt för vår hembygd? säger **Ingrid Thuresson**, arbetande styrelseordförande i Bjäre härads hembygdsförening. Jo, Bjäre är en odlingsbygd och det är det kulturarvet vi nu förvaltar genom att odla kulturgrödor och arbeta för visionen om ett Matkulturhus. Och, inte minst, genom att bjuda in skolor, allmänhet, kockar, myndigheter med flera att ta del av det vi gör.

TEXT: Ulrika Petersén **FOTO:** Nils Bergendal

Vi är nog många som vandrat runt i en och annan hembygdspark genom åren. Tittat lite förstrött på några gamla jordbruksredskap, kikat in i en handfull stugor, druckit en kopp kaffe och konstaterat att det för all del varit en trevlig dag, men att hembygdsparken såg ungefär likadan ut som den förra man besökte. Bjäre härads hembygdspark var knappast något undantag, tills 2019 då Ingrid blev styrelseordförande i hembygdsföreningen.

– Liksom många ideella föreningar behövde Bjäre härads hembygdsförening ny energi; att någon styrde upp och kom med nya idéer, säger Ingrid. Dessutom behövde vi hitta vad som särskiljer vår hembygdsförening från alla andra.

Och det var då kulturarvsgrödorna kom in i bilden.

– Allt skedde lite av en slump, berättar Ingrid. Jag deltog på ett seminarium om mat och hamnade på en workshop som Agneta

Börjeson, som arbetar för Pom (programmet för odlad mångfald), höll i. Under workshopen efterlyste hon hembygdsföreningar som ville odla och sprida kunskap om gamla kulturgrödor, men ingen sa ja – mer än jag!

Ett gott, nyttigt och närodlat kulturarv

2021 beviljades Bjäre härads hembygdsförening ett Leaderprojekt för att skapa ett kulturcentrum för matkulturgrödor och våren 2022 sattes de första fröerna i marken.

– Jag var relativt nyinflyttad till Båstad när jag läste om projektet, men tänkte direkt att det här vill jag vara med i, säger **Julia Öhman**, som utsågs till odlingsansvarig. Vi är många ideella krafter som arbetar med projektet och vi har haft stort stöd av Agneta, som bland annat hjälpt till med kunskap och utsäde. Framför allt odlar vi bönor och ärtor, men i år har vi också satt bland annat kål, rödbetor, gurka och mällor.

Kulturarvssorterna kommer från hela Sverige, och flera av dem är ytterst ovanliga i ►

Odlingsansvarig
Julia Öhman

Julia Öhman tillsammans med Ingrid Thuresson

Inspektion av kulturarvsodlingarna

odling numera. Vilket är synd, för grödorna har en rad kvaliteter som gör dem värda att bevara. De växer bra i vårt klimat och de står emot många av de utmaningar som klimatförändringar för med sig, som torka och skyfall. De är betydelsefulla för att skapa odlingsmångfald som bygger upp motståndskraft mot skadeinsekter och sjukdomar. Och så är de goda och nyttiga! Alla dessa egenskaper tillsammans gör att kulturarvssorterna därmed också blir viktiga att bevara för att stärka vår nationella livsmedelsberedskap.

Alla kan odla

Ett år efter odlingsstart tog hembygdsföreningen ytterligare ett steg mot målet att skapa ett kulturcentrum.

– Våren 2023 gestaltade en arkitektstudent från Lunds universitet i sitt examensarbete hur ett Matkulturhus i hembygdsparken skulle kunna se ut, berättar Ingrid. Än så länge finns huset bara som modell, men förhoppningen är att bygga ett fysiskt hus som vi kan använda för bland annat matlagning, förvaring av utsäde, kurser och föreläsningar.

Som en viktig del har hembygdsföreningen etablerat en nära samverkan med flera skolor – från förskola till universitet och yrkeshögskola. Skolorna deltar aktivt i både odlingarna

och utvecklingen av ett matkulturhus, och nivån på deltagandet anpassas efter elevernas ålder och kunskap. Hembygdsföreningen har också knutit till sig en kock, Anton Bjuhr, som ska arbeta med att skapa kulinariska upplevelser av det som odlas. Premiären var vid hembygdsföreningens julmarknad 2023, då han bakade bröd av Båstadbönan i hembygdsparkens stora, riseldade ugn.

– Julmarknaden luktade alldeles fantastiskt av eld och nybakat bröd och aktiviteten blev väldigt uppskattad, berättar Ingrid. När jag blev styrelseordförande 2019 frågade jag besökare varför de kom till hembygdsparken. För att dricka kaffe, blev svaret då. Nu kommer besökarna för betydligt mycket mer än kaffet och framöver hoppas vi kunna bidra med ännu mera inspiration, kunskap och aktiviteter. Hembygdsparken ska vara en mötesplats för alla: närboende, turister, kockar, skolor, odlare och många fler.

– Ja, vi har väldigt mycket kvar som vi hoppas kunna förverkliga, instämmer Julia. Bygga matkällare, anordna olika kurser, förädla mer av det vi odlar, utveckla beredskapsperspektivet ... Vårt arbete med att öka intresset för och gemenskapen kring gamla kulturarvsgrödor har kommit en bra bit på väg, men vi är långt ifrån klara! ●